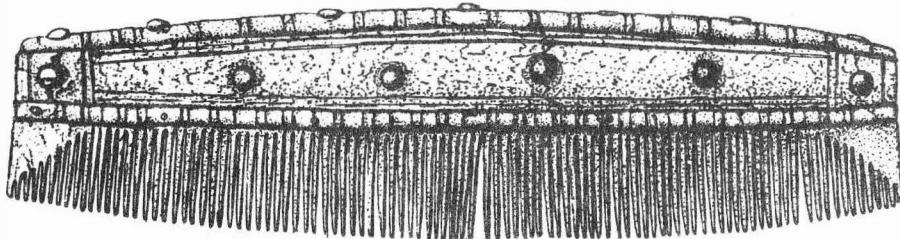

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESkoslovenské AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

1988

BRNO 1991

stějových slitků a drobné zlomky výmazů pecí. Výmazy jsou silně vypáleny do bělošedé barvy, na leplé straně pokryté struskovou krustou, která spolu s propálením pláště výmazů svědčí o vícenásobném používání pecí, z nichž pochází. Fragmenty nástějových slitků mají na spodní straně nálepky přichycené jílovité vrstvy dna nástěje, struska je v těchto partiích poměrně kompaktní. Jinak je struska slitků silně porézní, ostrá, s četnými lunkami, úlomky neredučované železné rudy, zapečeným dřevěným uhlím a drobnými úlomky ze stěn pece. Soustředění nálezů zlomků slitků spolu s nástějovými slity svědčí o blízkosti pevných objektů, rozkládajících se zde jen nad haldou, která jejich činností vznikla.

Součástí výzkumu metalurgických slatin na Blansku jsou i experimentální stavby v rekonstrukčních nalezených pecí a pokusy s kovářským zpracováním pokusné vytaveného železa, jejichž první část proběhla v Ilroznatfn dne 8. 10. 1988. K pokusu byla zvolena část železné houby, vytavená při ukázkové stavbě železa v rekonstrukci velkomoravské nadzemní šachty pece, zhotovené dle nálezů pecí na ploše hutě v poli Olomoučany, les. odd. 98/1. Zvolená část železné houby byla pokusně kovářsky svařována v ohni, přičemž bylo započítáno nechat vyhořet zapečené dřevěné uhlí a zbavit houbu ostatních nečistot. Přechování vyčištěného kusu šlo velmi dobře, prodlužování bylo méně úspěšné. Celkově se podařilo cca 9 % čistého železa z původní hustoty železné houby, což je málo. Záslužnou je to však možné přičíst neznalosti v postupu práce se zpracováním železné houby tohoto starého typu. Opakování provádění pokusu se zpracováním houbovitého železa a využitím těchto pokusů za spolupráce archeologa a metalurga mohou přinést nové poznatky k řešení otázky, jak velký byl čistý kovářský výšek z houbovitého železa, což je problematika uvažovaná zatím především jen v teoretické rovině.

Literatura:

- Pleiner, R. 1958: Základy slovanského železářského hutnictví v českých zemích. Praha.
Souchopová, V. 1986: Hutnictví železa v 8. - 11. století na západní Moravě. Sborník XIII/
1. Praha.

Grossmährische Verhüttungswerkstätte im Forstrevier Olomoučany bei Blansko, Bez. Blansko. Der Beitrag besaßt sich mit der Erforschung einer grossmährischen Verhüttungswerkstätte zur direkten Eisenerzeugung aus Erzen, die im mittleren Teil des mährischen Karstes, im Forstrevier Olomoučany, Wildbachtal 38 A, arbeitete. Durch die magnetometrische Vermessung der gesamten Fläche der Werkstatt wurden mehrere ausdrucksvolle magnetische Anomalien festgestellt. Bei der Abdeckung der Randfläche einer von diesen erwies sich, dass sie eine Abfallhalde in einer Höhe von 110 cm mit einer grossen Materialanhäufung darstellt, die durch die Verhüttungstätigkeit entstanden ist. Funde von Teilen an Feuerherdschlacke-Gussstücken und von Fragmenten der Osenwände oberhalb der Kante der Abfallhalde erlauben die Nähe der Überreste von Reduktions-Verhüttungsöfen vorauszusetzen. Im Abschlussteil des Beitrages ist vorläufig die Schmiedearbeitung des schwammigen Eisens bewertet, dass das ursprüngliche Produkt dieser Ofen war. Der gewonnene Schmiedeerlös war sehr niedrig - ca. 9 % des Gewichtes des Eisenschwammes, was jedoch auch durch unsere bisherige Unkenntnis der Verarbeitungsvorgänge des schwammigen Eisens verursacht werden kann.

VÝZKUM NA HRADISKU CHOTĚBUZ-PODOBORA U ČESKÉHO TĚŠÍNA V ROCI 1988 /okr. Karviná/

Pavel Kouřil, AČR ČSAV Brno

Archeologický výzkum bikulturního výšinného hradiska v Chotěbuzi-Podoboře se zaměřil na odkryv plochy na prvním předhradí v jeho severozápadní části, a to v návaznosti na prozkoumaný prostor z roku 1987.

Celkově bylo prokopáno 6 čtverců /č. 10 - 15/ 5 x 5 m a v nich zaregistrováno 8 objektů /5 slovanských a 3 halštatských/, označených čísly 63 - 70. Halštatské objekty zastupovaly nevýrazné nepravidelné, různě zahlobené jámy, obsahující pouze drobné fragmenty hrubé keramiky stupně II.D. Jen objekt č. 65 prezentoval oválnou, mělkou zapuštěnou jámu s ohništěm, obloženým drobnými valouny. Zahlobené objekty slovanské byly většinou výrobního charakteru, kryté nejspíše pultovou střechou dosedající na zem, anebo jen lehkým přístřeškem stanového typu, opírajícím se o centrální kůl.

Dobrány byly rovněž zbývající části slovanských objektů ze sezóny 1987, tj. č. 56, 57 a 58.

K nejzajímavějším patřil objekt č. 56, představující shořelou "dřevěnou schránku" rozměrů cca 120 x 120 cm, obklopenou ze tří stran řadou kůlů, po nichž se zachoval žlab s pozůstatky 33 jam, z nichž 16, jdoucích za sebou, bylo poměrně značně hlubokých se zašpičatělým dnem /cca 30 - 40 cm - negativy zahrocených kůlů/, ostatní byly zahloubeny jen přibližně 10 - 12 cm a měly dno ploché. Vymezený prostor nebyl na jihozápadní straně /směrem k valu/ uzavřen, keramické artefakty datují celek do 8. - 9. století.

Obecně, v souladu s předchozími pozorováními se dá říci, že na předhradí byla slovanská vrstva mocná přibližně 30 - 40 cm, halštatská, na rozdíl od akropole, pouhých 5 - 10 cm.

A u s g r a b u n g a u f d e m B u r g w a l l C h o t ě b u z - P o d o b o r a b e i Č e s k ý T ě š í n i m J a h r e 1 9 8 8 / B e z . K a r v l n á / . In der Saison 1988 eröffneten die Grabungsarbeiten wiederum im nordwestlichen Teil der ersten Vorburg. Es wurde eine Fläche von 150 m² abgedeckt und 8 Objekte /5 slawische und 3 hallstattzeitliche/ festgestellt. Die hallstattzeitlichen stellten verschiedentlich eingetiefe unregelmäßige und nicht allzu grosse Gruben mit grober Keramik der Stufe II D vor, die slawischen waren meistens vom Produktionscharakter, am ehesten mit einem auf dem Boden auftretenden Pultdach oder nur mit einer leichten zeltartigen Überdachung gedeckt, die sich auf den Zentralpfosten stützte. Zu den interessantesten gehörte Objekt Nr. 56, das einen ca. 120 x 120 cm messenden abgebrannten "Holzschatz" darstellte, der von drei Seiten von einer Pfostenreihe umgeben war, nach denen ein Gräbchen mit Überresten von 33 Gruben erhalten blieb. Von diesen waren 16 hintereinander gehenden Gruben 30 - 40 cm tief, die übrigen waren seicht eingetieft /10 - 12 cm/ und hatten einen flachen Boden. Der begrenzte Raum war auf der Südwestseite /in Richtung zum Wall/ nicht abgeschlossen, die keramischen Artefakte datieren den Komplex in das 8. - 9. Jahrhundert.

9. SEZÓNA VÝZKUMU NA OTAKAROVĚ ULIČI V UHERSKÉM HRADEŠTI /okr. Uherské Hradiště/

Drahomíra Kaliszová, Slovácké muzeum Uherské Hradiště

V roce 1988 jsme dokončovali výzkum nejstaršího sídlištěho horizontu ve čtvercích podél jz. okraje dosud zkoumané poloviny plochy. Byla vybírána výplň mrtvého ramene řeky Moravy, tvořené hnědočernou bahnitou hlinou s uhlíky, obsahující velké množství zvlášťských kostí, četné zlomky středohradistejší keramiky i některé střepy typologicky starohradistejší a také několik vzácnějších předmětů: neúplný sax, zlomek skleněného náramku a bronzové držadlo val. Obyvatelé ostrovního sídliště zantikající vodní koryto zřejmě využívali jako smetiště. V mimořádně suchém létě jsme se dostali až na niveletu 174,48 m n. m., pod něž už byla stálá hladina spodní vody. Na této úrovni byla vodorovně usazená až 10 cm silná vrstva hutné dřevité hmoty, místy se zachovanými vlnkami nebo i celými kusy dřev. Pod ní se nacházela jen šedá bahnitá hlinitopísčitá usazenina s modrými nitkami vlivlantu, která však lemovala příkré břehy ze žlutého siltu až na úroveň kolem 175 m n. m., po okraj vlastního koryta. V celé zkoumané části koryta jsme nacházeli zbytky kůlů, tvořící zhruba několik rovnoběžných řad. Domnívám se, že jde o zbytky mostů či lávek, ježichž vzájemná chronologie ovšem není zjistitelná.

Zkoumaná kulturní vrstva pokračuje na plošině mezi korytem a vyšším břehem ostrova. Vloni ském roce byl prokopán poslední zbyvojící čtverec. V něm byly odkryty také kúlové jamky, které se zdají navazovat na soustavu zjištěnou v roce 1986 v sousedních čtvercích.

Otázka přírodního původu ostrovního břehu byla zpochybňena výsledky sezón 1986 a 1987, a proto jsme ji chtěli řešit menší sondou do jižního břehu a velkým čezem podél profilu u stojícího domu v nejjížnější části lokality v jv. břehu. Malá sonda ukázala, že břeh z naplavené jílovitopísčité hliny zbarvené do rezava vysráženými kyselčenky železa je překryt vrstvou žlutozelené písčité hliny slabě probarvené nadložnou kulturní vrstvou. Tato vrstva svými slabými splachy překrývá částečně kulturní vrstvu s kúlovými jamkami na plošině pod břehem. Zatímco v písčité vrstvě se nalézaly ojedinělé zvlášť kosti a střepy, byla rezava náplava zcela bez nálezů.

Situace zjištěná čezem v jv. břehu byla olklobná. Na tukou jílovitou rezavoluční oglejenou sterilní naplaveninu i na žlutý silt v nejjížnější části profilu nasedá 10 cm silná vrstva slabě šedé jílovité hliny s uhlíky bez nálezů. Tato vrstva je překryta další náplavou, totožnou s onou, jež tvoří jižní břeh. V ní se ojediněle nacházely zvlášť kúsky a omítací střepky. Tato vrstva pak přecházela v hlinitopísčitou vrstvu, známou z jižního břehu, zde však byla mohutnější. Na ni už nasedala tmavohnědá kulturní vrstva středohradistejší a výše souvrství středověké a novov-

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1988

BRNO 1991

- Vydává : Archeologický ústav ČSAV v Brně, Koliště 17/19
Odpovědný redaktor : Dr. J. Tejral
Redaktoři : Dr. Z. Himmelová, Dr. J. Stuchlíková, Dr. J. Unger
Překlady : Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby : L. Trávníčková
Tisk : Oblastní ediční středisko Jihomoravské základny pracovišť ČSAV
v Brně,
technický redaktor J. Keprt
Evidenční číslo : ÚVTEI - 73332
Náklad : 450 kusů - neprodejně
Vydáno jako rukopis